

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

Історичний факультет
Кафедра політології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної
роботи *О.А. Кузнецова*

«27 серпня» 2016 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ПОЛІТИЧНА КОМУНІКАЦІЯ ТА ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА
(Ч. 2)**

Ступінь магістра

Галузь знань

05 Соціальні та поведінкові науки

Код і найменування спеціальності

052 Політологія

Освітня програма Політологія

2019–2020 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Політична комунікація та інформаційна безпека (Ч. 2)» для студентів галузі знань 05 Соціальні і поведінкові науки спеціальності 052 Політологія.

Розробник: Василевич Юлія Валеріївна, кандидат історичних наук, доцент кафедри політології _____ (Василевич Ю. В.)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політології
Протокол № 1 від «27» серпня 2019 р.

Завідувач кафедри _____ (Ніколаєнко Н. О.)
«27» серпня 2019 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, освітньо-кваліфікаційний рівень (ступінь)	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: <u>05 Соціальні та поведінкові науки</u>	ДФН	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання – мультимедійна презентація	Спеціальність: <u>052 Політологія</u>	Рік підготовки:	
		1-й	1-й
Загальна кількість годин – 120 год.		Семестр	
		2-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 10	Ступінь магістра	Лекції	
		12 год.	-.
		Практичні, семінарські	
		12 год.	-
		Самостійна робота	
		96 год.	-
		Загальний обсяг годин: 120 год.	
		Вид контролю: залік	

Мова викладання – українська

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: 24 год. : 96 год. (17% : 83%).

2. МЕТА, ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Важливою рисою світового суспільного прогресу є зростання значимості інформації. Розвиток інформаційних технологій і впровадження їх практично у всі сфери діяльності суттєво змінює структуру суспільства. Сьогодні Україна вступає в нову еру інформаційного суспільства. Реалізація національних інтересів щодо забезпечення національної безпеки однин із найважливіших напрямів цієї трансформації. Однак, на цьому шляху відкриваються широкі можливості розвитку країни і водночас виникають нові загрози та виклики.

Інформаційна сфера, яка є системоутворюючим фактором життя суспільства, активно впливає на стан політичної, економічної, оборонної й інших складових національної безпеки України. Таким чином, інформаційна безпека держави стає нагальною необхідністю.

Навчальну дисципліну «Політична комунікація та інформаційна безпека» (Частина 2) віднесено до блоку дисциплін із підготовки магістрантів спеціальності «Політологія». Вивчення курсу дозволяє студентам оволодіти знаннями і вміннями, які утворюють теоретичний і практичний фундамент, необхідний у подальшій професійній діяльності. Навчальний курс передбачає надання знань основ захисту інформації майбутнім фахівцям-політологам. Ці знання допоможуть їм у майбутній роботі та застережуть від помилок.

Мета курсу. По-перше, вивчення дисципліни полягає у формуванні у майбутніх спеціалістів умінь та компетентностей для забезпечення ефективного захисту інформації, необхідних для подальшої роботи за фахом. По-друге, вивчення курсу покликане сприяти поглибленню знань майбутніх фахівців щодо організації й діяльності органів державної влади, центрального та місцевого управління стосовно захисту інформації та інформаційної безпеки суспільства. По-третє, навчальна задача полягає в ознайомленні студентів із тенденціями розвитку інформаційного простору України, поданні аналізу функціонування основних його

складових, поясненні сутності системи забезпечення інформаційної безпеки України.

Завдання вивчення навчальної дисципліни:

- 1) забезпечити студентів осмисленими знаннями з основ теорії інформаційної безпеки;
- 2) розглянути основні типи інформаційних загроз;
- 3) сприяти засвоєнню студентами засад інформаційного суверенітету та інформаційної безпеки України;
- 4) ознайомити студентів із законодавчо-нормативною базою забезпечення захисту інформації;
- 5) на основі набутих теоретичних знань навчити студентів аналізувати перспективи розвитку основних складових інформаційного простору України.

Передумова для вивчення дисципліни. Система підготовки майбутніх фахівців із політології вимагає впровадження міждисциплінарного підходу. Тому вивчення пропонованої навчальної дисципліни засноване на взаємодоповнюючій організації навчального матеріалу, котрий студенти опановували в наступних навчальних курсах: «Політична комунікація та інформаційна безпека (Частина 1)», «Сучасні технології політичної діяльності», «Сучасний розвиток українського суспільства», «Менеджмент електоральних кампаній», «Використання ІКТ у професійній діяльності».

Навчальна дисципліна складається з 4-х кредитів.

Очікувані результати навчання:

- уміння приймати ефективні управлінські рішення для досягнення поставленої мети;
- здійснювати аналіз і систематизацію науково-аналітичної інформації щодо стану і перспектив розвитку політичних відносин, політичної організації (системи) на національному та міжнародному рівнях;
- уміння і готовність упорядковувати структури й взаємодії складових елементів політичних відносин, політичної організації (системи) та політичної ідеології з метою зниження деструктивності, а також підвищення ефективності їх функціонування;
- уміння і готовність ефективно втілювати поставлені цілі щодо управління сучасними виборчими процесам на основі різних політичних технологій, методів, важелів, інструментів.

У результаті вивчення курсу студент оволодіває такими **компетентностями**:

1. Загальнопредметні:

- володіти методами отримання політичної інформації, основними методами збирання та обробки первинної політичної інформації;
- орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб і вимог сучасного високотехнологічного суспільства;
- застосовувати знання, уміння та особистий досвід у предметно-перетворювальній діяльності;
- використовувати у майбутній практичній діяльності нові наукові та практичні здобутки або інформацію;
- виявити здатність до співпраці, ясно, логічно висловлювати свою думку з проблемних питань дисципліни;
- аналізувати сучасні проблеми розвитку суспільства.

2. Фахові:

- володіти навичками теоретичного аналізу й узагальнення соціально-політичної інформації взагалі та у сфері політики зокрема;
- відповідально та ефективно реалізовувати права та обов'язки з метою розвитку демократичного суспільства;
- володіння сучасною методологією обґрунтування рішень і вибору стратегії діяльності з урахуванням загальнолюдських цінностей, особистих, державних та виробничих інтересів;
- робити теоретичні висновки і, виходячи з цього, потрібні практичні управлінські рішення.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Кредит 1. Основи інформаційної безпеки

ТЕМА 1. Вступ. Структура та зміст дисципліни. Основні поняття та категорії інформаційної безпеки. Безпека в інформаційному суспільстві. Поняття інформаційної безпеки. Об'єкти і суб'єкти інформаційної безпеки. Складові інформаційної безпеки. Види та властивості інформації як предмета захисту.

ТЕМА 2. Місце інформаційної безпеки в системі національної безпеки країни. Концепція інформаційної безпеки. Основні напрями національної інформаційної політики. Доктрина інформаційної безпеки України. Безпека об'єктів інформаційної сфери держави в умовах сьогодення.

Кредит 2. Загрози інформаційній безпеці

ТЕМА 3. Загрози інформаційній безпеці. Види і джерела (внутрішні та зовнішні) загроз інформаційної безпеки. Джерела загроз інформаційній безпеці. Проблеми регіональної інформаційної безпеки. Інформаційні війни: види, форми та характерні ознаки. Інформаційна війна як загроза національної безпеки. Інформаційний тероризм. Інформаційна злочинність. Цілі і задачі оцінки загроз інформаційної безпеки.

ТЕМА 4. Загрози безпеці інформації та канали витоку інформації. Методи порушення конфіденційності, цілісності та доступності інформації. Причини, види, канали витоку і спотворення інформації. Методи та засоби захисту каналів витоку інформації.

ТЕМА 5. Психологічна війна та інформаційно-психологічна безпека держави. Основні поняття психологічної війни. Технології психологічної війни. Методи впливу в психологічній війні. Особливі способи та прийоми психологічної війни. Основи забезпечення інформаційно-психологічної безпеки держави.

Кредит 3. Системи інформаційної безпеки країн світу. Правові основи інформаційної безпеки

ТЕМА 6. Світовий досвід нормативно-правового забезпечення та стандартизації інформаційної безпеки. Міжнародне законодавство в області інформаційної безпеки. Інформаційна безпека у провідних країнах світу.

Кредит 4. Базові аспекти інформаційної безпеки України

ТЕМА 7. Інформаційна безпека України. Національні інтереси України в інформаційній сфері та шляхи їхнього забезпечення. Загрози інформаційній безпеці України. Джерела загроз інформаційній безпеці України. Стан інформаційної безпеки України. Завдання і забезпечення інформаційної безпеки України. Особливості забезпечення інформаційної безпеки України в різних сферах суспільного життя. Міжнародне співробітництво України в галузі забезпечення інформаційної безпеки.

ТЕМА 8. Нормативно-правова база інформаційної безпеки України. Нормативно-правові основи захисту інформації в Україні (Закон України «Про інформацію», Закон України «Про доступ до публічної інформації», Закон України «Про захист персональних даних» тощо). Правові основи захисту інформації із використанням застосування технічних засобів. Призначення і задачі в сфері забезпечення інформаційної безпеки на рівні держави.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем	ДФН			
	Л	Сем	Ср	Усього
Кредит 1. Основи інформаційної безпеки				
Тема 1. Вступ. Структура та зміст дисципліни. Основні поняття та категорії інформаційної безпеки	2	-	13	15
Тема 2. Місце інформаційної безпеки в системі національної безпеки країни. Концепція інформаційної безпеки	2	2	11	15
Усього годин	4	3	24	30
Кредит 2. Загрози інформаційній безпеці				

Тема 3. Загрози інформаційній безпеці	1	1	8	10
Тема 4. Загрози безпеці інформації та канали витоку інформації	1	1	8	10
Тема 5. Психологічна війна та інформаційно-психологічна безпека держави	2	2	6	10
Усього годин	4	4	22	30
Кредит 3. Системи інформаційної безпеки країн світу. Правові основи інформаційної безпеки				
Тема 6. Світовий досвід нормативно-правового забезпечення та стандартизації інформаційної безпеки	2	2	26	30
Усього годин	2	2	26	30
Кредит 4. Базові аспекти інформаційної безпеки України				
Тема 7. Інформаційна безпека України	1	2	12	15
Тема 8. Нормативно правова база інформаційної безпеки України	1	2	13	15
Усього годин	2	3	25	30
Разом	12	12	96	120

5. ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

Назви тем	Кількість годин
Кредит 1. Основи інформаційної безпеки	
Тема 1. Вступ. Структура та зміст дисципліни. Основні поняття та категорії інформаційної безпеки	2
Тема 2. Місце інформаційної безпеки в системі національної безпеки країни. Концепція інформаційної безпеки	2
Кредит 2. Загрози інформаційній безпеці	
Тема 3. Загрози інформаційній безпеці	1
Тема 4. Загрози безпеці інформації та канали витоку інформації	1
Тема 5. Психологічна війна та інформаційно-психологічна безпека держави	2
Кредит 3. Системи інформаційної безпеки країн світу. Правові основи інформаційної безпеки	
Тема 6. Світовий досвід нормативно-правового забезпечення та стандартизації інформаційної безпеки	2
Кредит 4. Базові аспекти інформаційної безпеки України	
Тема 7. Інформаційна безпека України	1
Тема 8. Нормативно-правова база інформаційної безпеки України	1
Разом	12

6. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Назви тем	Кількість годин
Кредит 1. Основи інформаційної безпеки	
Тема 1. Вступ. Структура та зміст дисципліни. Основні поняття та категорії інформаційної безпеки	-
Тема 2. Місце інформаційної безпеки в системі національної безпеки країни. Концепція інформаційної безпеки	2
Кредит 2. Загрози інформаційній безпеці	
Тема 3. Загрози інформаційній безпеці	1
Тема 4. Загрози безпеці інформації та канали витоку інформації	1
Тема 5. Психологічна війна та інформаційно-психологічна безпека держави	2
Кредит 3. Системи інформаційної безпеки країн світу. Правові основи інформаційної безпеки	

Тема 6. Світовий досвід нормативно-правового забезпечення та стандартизації інформаційної безпеки	2
Кредит 4. Базові аспекти інформаційної безпеки України	
Тема 7. Інформаційна безпека України	2
Тема 8. Нормативно-правова база інформаційної безпеки України	2
Разом	12

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

Назви тем	Кількість годин
Кредит 1. Основи інформаційної безпеки	
Тема 1. Вступ. Структура та зміст дисципліни. Основні поняття та категорії інформаційної безпеки	13
Тема 2. Місце інформаційної безпеки в системі національної безпеки країни. Концепція інформаційної безпеки	11
Кредит 2. Загрози інформаційній безпеці	
Тема 3. Загрози інформаційній безпеці	8
Тема 4. Загрози безпеці інформації та канали витоку інформації	8
Тема 5. Психологічна війна та інформаційно-психологічна безпека держави	6
Кредит 3. Системи інформаційної безпеки країн світу. Правові основи інформаційної безпеки	
Тема 6. Світовий досвід нормативно-правового забезпечення та стандартизації інформаційної безпеки	26
Кредит 4. Базові аспекти інформаційної безпеки України	
Тема 7. Інформаційна безпека України	12
Тема 8. Нормативно-правова база інформаційної безпеки України	13
Разом	96

8. ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ

Виконання індивідуального навчально-дослідного завдання передбачає підготовку мультимедійної презентації з висвітлення проблеми інформаційної безпеки.

Загальні вимоги до виконання індивідуального завдання:

1. Дотримуватись правил виконання робіт та рекомендацій викладача.
2. Назва наукової роботи повинна бути, по можливості, короткою, відповідати по суті вирішеної наукової проблеми (задачі), вказувати на мету дослідження і його завершеність. Іноді для більшої конкретизації до назви слід додати невеликий підзаголовок.
3. При написанні роботи автор повинен обов'язково посилатися на авторів і джерела, з яких запозичив матеріали або окремі результати.
4. Необхідно стисло, логічно і аргументовано викладати зміст і результати досліджень, уникати загальних слів, бездоказових тверджень, тавтології.

9. ФОРМИ РОБОТИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Рейтинговий контроль знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

ОЦІНКА ЄКТС	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	незараховано

Форми поточного та підсумкового контролю. У процесі перевірки знань студентів використовуються наступні види контролю: поточний (на кожному семінарському занятті), рубіжний (після кожного кредиту) та підсумковий (залік).

Робоча програма курсу передбачає застосування таких форм поетапного контролю знань (кожен вид роботи оцінюється за відповідними критеріями в балах):

1) поточний контроль – виконання студентами навчальної програми з курсу як в аудиторії, так і позааудиторно: ▪ відвідування лекційних занять; ▪ робота на семінарах; ▪ опрацювання завдань для самостійної роботи; ▪ виконання індивідуальних завдань (написання реферату або підготовка доповіді, презентації);

2) підсумковий контроль: ▪ написання контрольних робіт; ▪ складання підсумкового заліку; ▪ підрахунок загальної кількості балів (загальна оцінка з дисципліни (100%) включає сукупний результат поточної роботи студента протягом семестру).

Критерії оцінювання знань і вмінь студентів із навчальної дисципліни

«Відмінно»

- повне виконання вимог навчальної програми; глибоке засвоєння та розуміння програмного матеріалу, необхідного для кваліфікованого аналізу та оцінки політичних явищ та подій; здатність вільно орієнтуватись у визначенні основних категорій та понять з кожної теми; вміння давати вичерпні та аргументовані відповіді на поставлені запитання; глибокий, всебічний аналіз політичних процесів і явищ; чіткий виклад і вміння обґрунтувати власний погляд на розглянуті питання; творче опрацювання основної та додаткової літератури до всіх тем.

«Добре»

- повне виконання вимог навчальної програми; засвоєння та розуміння всього програмного матеріалу, здатність до загального аналізу явищ та подій; визначення категорій та понять з незначними помилками у дефініціях; уміння давати обґрунтовані, послідовні, з окремими порушеннями логіки та повноти викладу відповіді; загальний політологічний аналіз політичних процесів і явищ у світі; опрацювання основної літератури до всіх тем навчальної дисципліни.

«Задовільно»

- виконання основних вимог навчальної програми та планів семінарів (практичних); засвоєння основних положень програмного матеріалу; неповне, але достатнє висвітлення розглянутих питань; наявність помилок у відповідях; здатність орієнтуватись у визначенні категорій та понять; порушення логіки та аргументованості у висвітленні питань; поверхове ознайомлення з основною літературою до всіх тем.

«Незадовільно»

- невиконання вимог навчальної програми та планів семінарів (практичних); незнання програмного матеріалу; невміння визначати категорії та поняття; відсутність навичок аналізувати культурні процеси і явища; відмова від відповіді на одне чи декілька запитань; необізнаність з рекомендованою літературою.

Оцінка за виконання ІНДЗ, завдань самостійної роботи виставляється з урахуванням таких параметрів:

- високий понятійний рівень;
- глибина, широта, повнота питання, що висвітлюється;
- осмисленість і усвідомленість затверджених положень теми, яка розкривається студентом;
- логічність та послідовність під час відповіді;
- доведення та аналіз теорій, концепцій, вчень, які вивчалися;
- самостійність мислення;
- впевненість у правоті своїх суджень;
- вміння виділяти головне;
- вміння встановлювати між предметні та внутрішньопредметні зв'язки;
- вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми;
- стилістично грамотна мова.

Кількість балів у кінці семестру повинна складати від 200 до 400 (за 4 кредити), тобто сума балів за виконання усіх завдань

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота							ІНДЗ	Контрольна робота	Накопичувальні бали / Сума
Кредит 1			Кредит 2			Кредит 3		50	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8		
20	35	30	25	35	35	35	35		
Відповіді на семінарах /практичних заняттях									
90									400 / 100

Кредити	Кредит 1		Кредит 2			Кредит 3	Кредит 4		Накопичувальні бали
Види роботи	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	
Відповіді на семінарських заняттях		15	10	5	15	15	15	15	90
Самостійна робота (есе, творче завдання, доповідь, поняття, тестування, самостійні письмові роботи)	20	20	20	20	20	20	20	20	80
ІНДЗ									50
Контрольна робота									100
Разом									400
Середній бал									100

10. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ

Засоби діагностики успішності навчання: оцінювання усних і письмових відповідей під час семінарських занять; проведення бліцопитувань усіх присутніх студентів групи, або вибіркове опитування частини студентів; написання контрольних робіт; написання есе; виконання творчих завдань; поточне тестування після вивчення змістового блоку тем); перевірка конспектів, захист рефератів (довідей) за обраною темою, презентація наукових досліджень тощо.

Заліковий контроль формується за результатами поточного, рубіжного контролю та контролю за самостійною роботою студентів.

Самостійна робота є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам: 1) вивчення лекційного матеріалу; 2) робота з вивчення рекомендованої літератури; 3) вивчення основних термінів та понять галузі інформаційної безпеки; 4) підготовка до семінарських і практичних занять, дискусій, роботи в малих групах; 5) підготовка до проміжного та підсумкового контролю; 6) контрольна перевірка кожним студентами особистих знань за питаннями для самостійного поглибленого вивчення та самоконтролю; 7) робота над рефератом; 8) підготовка мультимедійної презентації.

11. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання: **1.** Пояснювально-ілюстративний метод. Студенти отримують знання з лекції, навчальної та методичної літератури, за допомогою інших засобів у «готовому» вигляді. Сприймаючи та осмислюючи факти, оцінки та висновки, студенти залишаються в межах репродуктивного (відтворюючого) мислення. Цей метод підходить особливо при передачі великого обсягу інформації. **2.** Репродуктивний метод. До нього відносять застосування вивченого на основі взірця або правила. Діяльність студентів має алгоритмічний характер. **3.** Метод проблемного викладу. Викладач формулює пізнавальну задачу, а далі, використовуючи систему доказів, порівнюючи різні точки зору та підходи, показує спосіб вирішення поставленого завдання. **4.** Частково-пошуковий, або евристичний метод. Він полягає в організації активного пошуку рішення висунутих у процесі навчання або самостійно сформульованих пізнавальних задач під керівництвом педагога або на основі евристичних програм та вказівок. Процес мислення при цьому

набуває продуктивного характеру, водночас знаходиться під контролем викладача або самоконтролем на основі роботи над програмами та навчальними посібниками. Різновид – евристична бесіда на семінарах та колоквіумах. 5. Дослідницький метод. Після аналізу матеріалу, постановки проблеми та задач та короткого усного або письмового інструктажу студенти самостійно вивчають літературу та проводять іншу роботу пошукового характеру. Створюються передумови для оволодіння методами наукового дослідження.

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Нормативно-правова база:

1. Про інформацію : закон України від 2 жовтня 1992 року № 2657-XII // Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1992. № 48. Ст. 650.
2. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах : закон України від 5 липня 1994 № 80/94-ВР // ВВР. 1994. № 31. Ст. 286.
3. Про Концепцію Національної програми інформатизації : закон України від 4 лютого 1998 року № 75/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1998. № 27–28. Ст. 182.
4. Про Національну програму інформатизації : закон України від 4 лютого 1998 року № 74/98-ВР // Відомості ВР України. 1998. № 27–28. Ст. 181.
5. Про основи національної безпеки України : закон України від 19 червня 2003 року № 964-IV // Відомості ВР України. 2003. № 39. Ст. 351.
6. Рекомендації парламентських слухань з питань розвитку інформаційного суспільства в Україні : постанова Верховної Ради України від 1 грудня 2005 року // Відомості ВР України. 2006. № 15. Ст. 131.
7. Про захист персональних даних : закон України від 1 червня 2010 року № 2297-VI // ВВР. 2010. № 34. Ст. 481.
8. Про доступ до публічної інформації : закон України від 13 січня 2011 року № 2939-VI // ВВР. 2011. № 32. Ст. 314.
9. Про заходи щодо вдосконалення формування та реалізації державної політики у сфері інформаційної безпеки України: рішення Ради національної безпеки і оборони України від 28 квітня 2014 року. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/n0004525-14>.

Базова:

10. Бондаренко І. С. Правові основи масової комунікації : навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2011. 84 с.
11. Бурячок В. Л. Інтелектуальна власність у сфері інформаційної безпеки : підручник. / В. Л. Бурячок, С. В. Толюпа, В. О. Хорошко ; за заг. ред. докт. техн. наук, проф. В.О. Хорошка. К. : ДУТ, 2014. 178 с.
12. Бурячок В.Л. Політика інформаційної безпеки / В. Л. Бурячок, Р. В. Грищук, В. О. Хорошко ; за заг. ред. докт. техн. наук, проф. В.О.Хорошка. К. : Задруга, 2014. 222 с.
13. Василевич Ю. В. Інформаційно-комунікаційні технології в політиці: електронна демократія // Україна і світ : теоретичні й практичні аспекти сучасного політичного процесу : монографія / за заг. ред. Н. О. Ніколаєнко. Херсон : Гринь Д. С., 2016.
14. Марущак А. І. Інформаційне право: Доступ до інформації : навчальний посібник. К. : КНТ, 2007. 532 с.
15. Марущак А. І. Інформаційне право: регулювання інформаційної діяльності : навчальний посібник. К. : Скіф, КНТ, 2008. 344 с.
16. Юдін О. Інформаційна безпека держави : [навч. посіб.] / О. Юдін, В. Богуш. Х. : Консул, 2005. 576 с.
17. Юдін О. К. Захист інформації в мережах передачі даних : підручник / О. К. Юдін, Г. Ф. Конахович, О. Г. Корченко. К. : ІНТЕРСЕРВІС, 2009. 714с., іл.

Додаткові рекомендовані джерела:

18. Бармен С. Разработка правил информационной безопасности. М. : Вильямс, 2004. 208 с.
19. Богуш В. М. Основи захищених інформаційних технологій / В. М. Богуш, О. А. Довидьков. К. : ДУІКТ, 2005. 450 с.
20. Богуш В. М. Інформаційна безпека держави / В. М. Богуш, О. К. Юдін. К. : МК-Прес, 2005. 432 с.
21. Богуш В. М. Основи інформаційної культури : навчальний посібник / В. М. Богуш, О. Й.

- Куляниця. К. : ДУІКТ, 2011. 288 с.
22. Богуш В. М. Розвідка в інформаційному суспільстві : довідник-словник. К. : МОУ, 2000. 768 с.
 23. Брикайло Л. Ф. Системи інформаційно-правового забезпечення ЛПА:ЗАКОН : навчальний посібник. К. : ЛПА ЗАКОН, 2011. 236 с.
 24. Голобуцький О. П. E-Ukraine. Інформаційне суспільство: бути чи не бути / О. П. Голобуцький, О. Б Шевчук. К. : Атлант UMS, 2001. 104 с.
 25. Горбулін В.П. Проблеми захисту інформаційного простору України : монографія / В.П. Горбулін, М.М. Биченок. К. : Інтертехнологія, 2009. 136 с.
 26. Гринберг А. С. Защита информационных ресурсов государственного управления : учеб. пособ. / А. С. Гринберг, Н. Н. Горбачев. М. : ЮНИТИ, 2003. 327 с.
 27. Данільян О. Г. Національна безпека України: структура та напрямки реалізації : навч. посібник / О. Г. Данільян, О. П. Дзьобань, М. І. Панов. Харків : Фоліо, 2002. 285 с.
 28. Дубас О. Інформаційний розвиток сучасної України у світовому контексті. К. : Генеза, 2004. 208 с.
 29. Ліпкан В. А. Теоретичні основи та елементи національної безпеки України : монографія. К. : Текст, 2003 600 с.
 30. Крысько В. Г. Секреты психологической войны (цели, задачи, методы, формы, опыт). Минск : Харвест, 1999. 448 с.
 31. Закону України «Про доступ до публічної інформації» : науково-практичний коментар / авт. колектив: Р. Головенко, Д. Котляр, О. Нестеренко, Т. Шевченко ; заг. ред. Д. Котляр ; ред. А. Шевченко. К. : [б. в.], 2012. 170 с.
 32. Основи інформаційного права України : навч. посіб. / В. С. Цимбалюк, В. Д. Гавловський, В. В. Гриценко та ін. ; за ред. М. Я. Швеця, Р. А. Калюжного, П. М. Мельника. К. : Знання, 2004. 274 с.
 33. Почепцов Г. Г. Информационные войны. К. : Ваклер, 2000. 576 с.
 34. Тарасенко Р. Б. Інформаційне право : навчально-методичний посібник / Р. Б. Тарасенко ; Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка. Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2010. 512 с.
 35. Харченко Л. Інформаційна безпека України : глосарій / за заг. ред. д. юрид. н., проф. Р. Калюжного. К. : Текст, 2004. 136 с.

13. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Асанова А. А. Електронний уряд як дійовий механізм взаємодії і форма співпраці держави та громадян в інформаційному суспільстві. URL: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej3/txts/TECHNOLOGIYA/03-ASANOVA.pdf>.
2. Ліпкан В. А. Національна безпека України : навчальний посібник. К. : Кондор, 2008. 551 с. URL: <http://westudents.com.ua/knigi/368-natsionalna-bezpeka-ukrani-lpkan-va.html>.
3. Кавун С. В. Інформаційна безпека : навчальний посібник / С. В. Кавун, В. В. Носов, О. В. Манжай. Х. : ХНЕУ, 200. 352 с. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3068/1/Навчальний%20посібник.%20Інформаційна%20безпека.%20Кавун%20С.В..pdf>.
4. The European e-Government Action Plan 2011 – 2015 / European Commission. – Brussels. 15 Dec 2010 COM (2010). 743. URL: <http://ec.europa.eu/digital-agenda/european-egovernment-action-plan-2011-2015>.